



# Budsjettseminar 2. oktober 2024

Sliperiet kl. 17.00–19.00



# Agenda

17.00 Velkommen og innledning

*Innretning og profil på årets strategidokument  
v/konst. kommunedirektør Marit Kbro*

17.15 Økonomiplanen

*Inngangen til 2025 og utfordringsbilde  
v/økonomisjef Atle Willems*

17.45 PwC presenterer tiltaksliste/rapport

*Kort pause*

18.30 Spørsmål og avklaringer - plenum

18.50 Videre prosess frem mot 30. oktober

19.00 Takk for i dag!



# Om strategidokumentet

- Uten eiendomsskatt
- Profil og prioriteringer
- En innstilling med mulige alternative løsninger
  - helheten
  - risikovurdering av tiltak
- Innspillene fra PwC
- Kuttforslagene

## Oppsummert

- Et forsvarlig, fullstendig og realistisk budsjett.
- Lovpålagte oppgaver vs forebygging og verdiskaping.
- Vi må finne nye løsninger - sammen!



# Utfordringsbilde

## Bakgrunnen og utfordringen er kjent:

- Økonomisk mer krevende tider
- Demografiutfordringene
- Mangel på arbeidskraft
- Fortsatt store samfunnsmessige utfordringer
  - Utenforskap
  - Ensomhet
  - Miljø og klima
  - Psykisk uhelse

## For å kompensere for dette, må vi finne nye løsninger:

- Kommunen kan ikke gjøre alt for alle
- Kommunen må finne løsninger **sammen med** innbyggerne, ikke **for** dem
- Flere må ta ansvar for seg selv, sin familie og sitt nettverk, og for sitt nærmiljø
- Kommunen må spisse sin innsats i større grad mot de som trenger oss mest



# Ny oppgavedeling? Innbyggertjenester!

## Oppvekst trekanten - grunntjenester

### Endringer i hvem som gjør hva

Dagens situasjon

Barnevern/oppvekstreformen



## Tjeneste- trappa HM grunnmuren

Trinn 6  
Langtidsopphold institusjon

Trinn 5  
Døgnbemannet omsorgsbolig

Trinn 4  
Tidsbegrenset opphold i institusjon

Trinn 3  
Helsetjenester hjemme

Trinn 2  
Mestring i eget hjem

Trinn 1  
Arbeid og aktivitetstilbud

• Barn og unge • Familier • Voksne • Pårørende

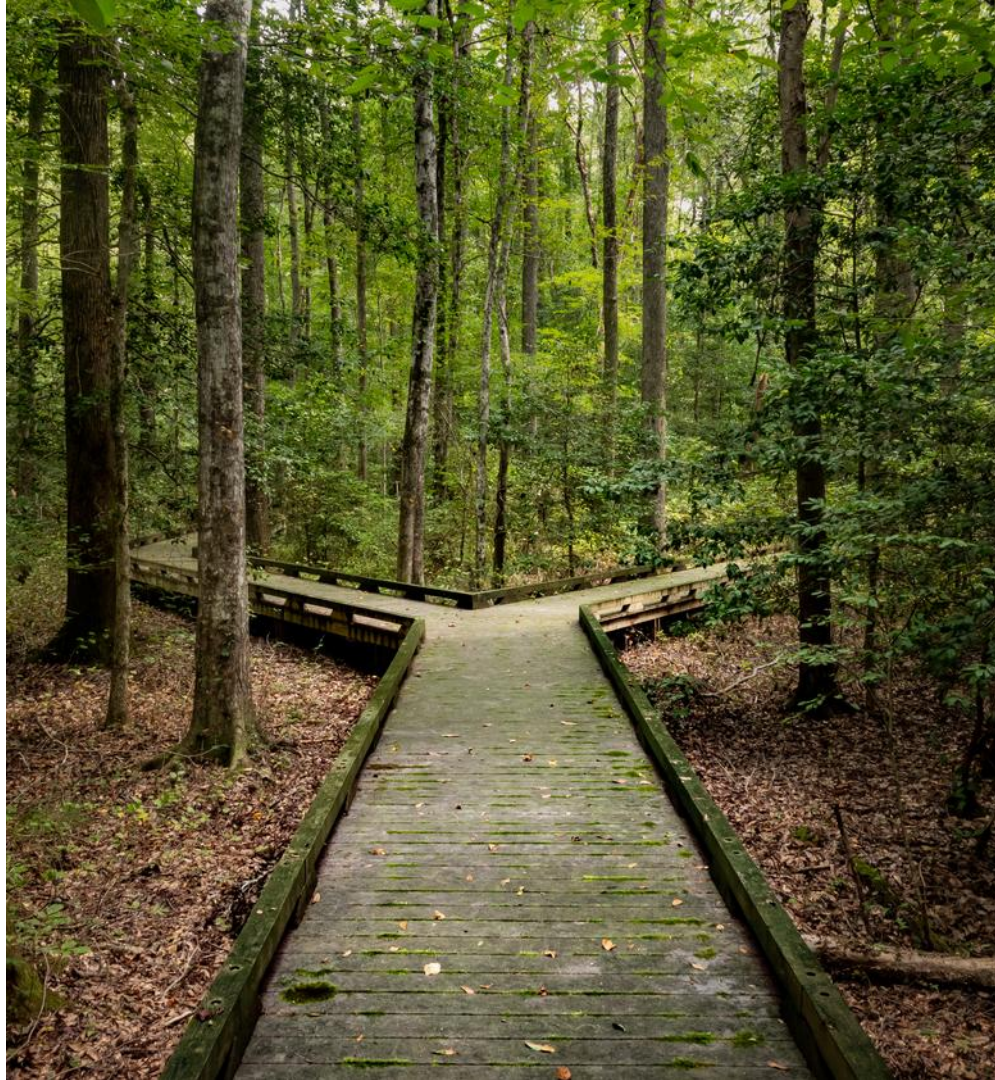
Aktiviteter og sosiale møteplasser | Seniorekraft | Frivillighet | Praktisk hjelp | Helsefremmende og forebyggende aktivitet | Bolig

### Grunnmuren for helsefremmende tilbud og tjenester

I hvert hovedområde finnes mange flotte tilbud og tjenester tilpasset ulike livsfaser og utfordringsbilder

# Profil og prioriteringer

- ★ Utenforskap, barn og unge, tidlig innsats og forebygging
- ★ Tiltak til hjemmeboende eldre
- ★ Funksjonshemmede - organisere tjenestene på en bedre måte
  - Flere under samme tak
- ★ Kompetanse, lederskap og organisasjonsutvikling



# Omstillingsarbeidet fortsetter - status januar til september

## Omstillingsutvalgene:

- har drøftet 284 stillinger før eventuell rekruttering
- behandlet 58 stillinger i nedbemanning
- behandlet 41 stillinger i omplassering grunnet helse

## Ledere:

- vurderer kompetanse og organisering for oppgavene
- omfordeler oppgaver, innfører ny teknologi
- vurderer tjenestenivå
- samhandler med andre om tjenestene
- inndrar stillinger
- gjennomfører kartleggings-, avklarings- og innplasseringssamtaler for ansatte i omstilling
- sørger for forsvarlig drift og motiverer for utvikling

Årsverk  
1.1.24 - 3229  
2.10.24 - 3137  
(-92)

Vi skal tenke nytt  
og jobbe smartere  
for å ta vare på  
velferden vår.

# Økonomien kort oppsummert

- Vi har fortsatt ikke konkludert, men vi er på riktig vei til å levere et budsjett som kan bli finansielt sterkere enn gjeldende økonomiplan mot slutten av perioden
- Den økonomiske risikoen blir høyere enn i de siste strategidokumentene grunnet omfanget av nødvendige kostnadskutt



# Økonomiplan 2025-2028



# Overordnede mål i alle budsjetter

- Leverer gode og forutsigbare tjenester til innbyggerne over tid
  - vil bli ytterligere utfordret i årene fremover
- Løpende driftskostnader må ikke finansieres av fond
  - Sparebøssen blir etterhvert tom – vil kreve enda større endringer i tjenestetilbudet



# Krav kommuneloven

- § 14-1 – kommuner skal «forvalte økonomien slik at den økonomiske handleevnen blir ivaretatt over tid»
- § 14-4 – økonomiplan og årsbudsjett «skal settes opp i balanse og være realistiske, fullstendige og oversiktlige»

\* «Balanse»: Kravet til balanse i økonomiplanen og årsbudsjettet innebærer blant annet at all bruk av midler i årsbudsjettet skal ha dekning i årets tilgang på midler.



# Derfor - 4 finansielle styringsmål

1. Handlingsregel for lånegjeld
  - Vekst kjernegjeld < vekst i frie inntekter
2. Netto driftsresultat på 0,5 % (reduisert i Rammesak 2025-2028)  
Buffer + egenfinansiering investeringer
3. Hovedregel: overskudd skal brukes på å styrke disposisjonsfondet, > 5 % av inntekter
4. Nivået på kjernegjeld skal på sikt ikke utgjøre mer enn 70 % av de frie inntektene



# Driftsbudsjettet - vi har de pengene vi har (4,5 mrd kr)

Driftsinntekter

- Driftsutgifter

= Brutto driftsresultat (skal være nok til å dekke netto finansutgifter+et overskudd)

- Netto finansutgifter (inkluderer avdrag på lånegjeld)

= **Netto driftsresultat** (tilstrekkelig til egenfinansiering av investeringer + buffer)

- Tap må dekkes av fond
- Overskudd settes av på fond



# Økonomisk utgangspunkt

- Lave frie inntekter pr innbygger ift landssnittet (ligger godt an i Vestfold)
  - Men samme krav fra staten som de med høyest inntekter
  - Kan påvirkes positivt spesielt over tid (nye og flere arbeidsplasser, flere i arbeid, inntektssystemet osv)
- Kommunen driftes effektivt iflg KOSTRA-tallene og kommunale rankinger
  - Gode tall betaler ikke alene regningene, men det hjelper mye. Bli aller best?
- **Høy lånegjeld** (finanskostnader belaster driftsbudsjettet)
  - I stor grad styre selv, men krever bla langsiktig disiplin og gode investeringsstrategier



# Lånegjeld eksempel: Larvik vs Sandefjord - noen nøkkeltall

| Nøkkeltall Regnskap 2023, tall i tusen kr | Larvik         | Sandefjord     | Diff          |
|-------------------------------------------|----------------|----------------|---------------|
| Rammetilskudd + Inntekts- og formuesskatt | -3 248 767     | -4 315 576     | 1 066 809     |
| <i>Pr innbygger, hele kr</i>              | <i>-66 689</i> | <i>-65 159</i> | <i>-1 530</i> |
| Driftsutgifter                            | 4 447 325      | 6 015 628      | -1 568 303    |
| <i>Pr innbygger, hele kr</i>              | <i>91 293</i>  | <i>90 828</i>  | <i>465</i>    |
| Brutto driftsresultat                     | -115 263       | 11 812         | -127 075      |
| <i>Pr innbygger, hele kr</i>              | <i>-2 366</i>  | <i>178</i>     | <i>-2 544</i> |
| Renter og avdrag                          | 370 857        | 178 986        | 191 871       |
| <i>Pr innbygger, hele kr</i>              | <i>7 613</i>   | <i>2 702</i>   | <i>4 910</i>  |
| Netto driftsresultat                      | -73 394        | -279 224       | 205 830       |
| <i>Pr innbygger, hele kr</i>              | <i>-1 507</i>  | <i>-4 216</i>  | <i>2 709</i>  |

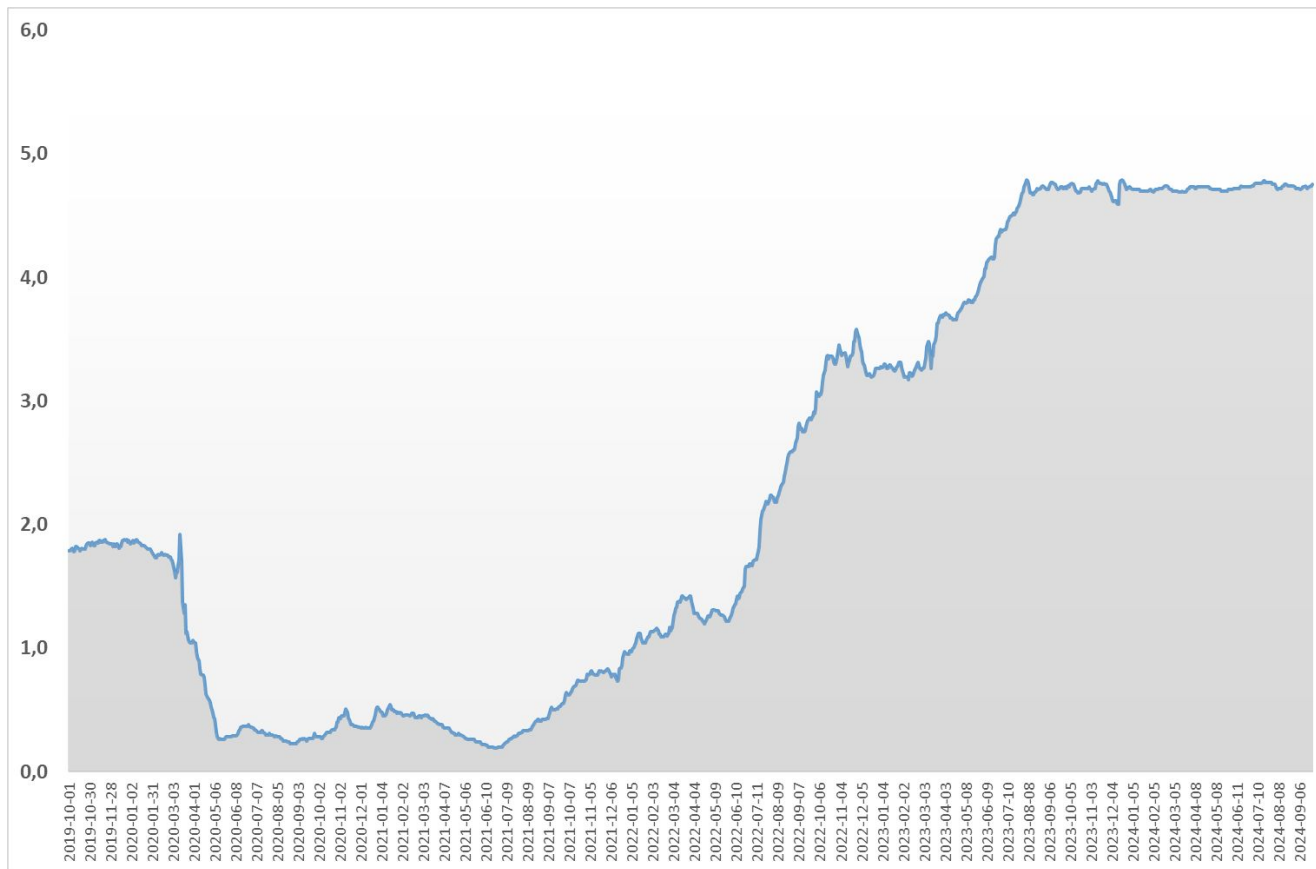


# Gjeldsgrad 2018-2023 (KOSTRA-tall)

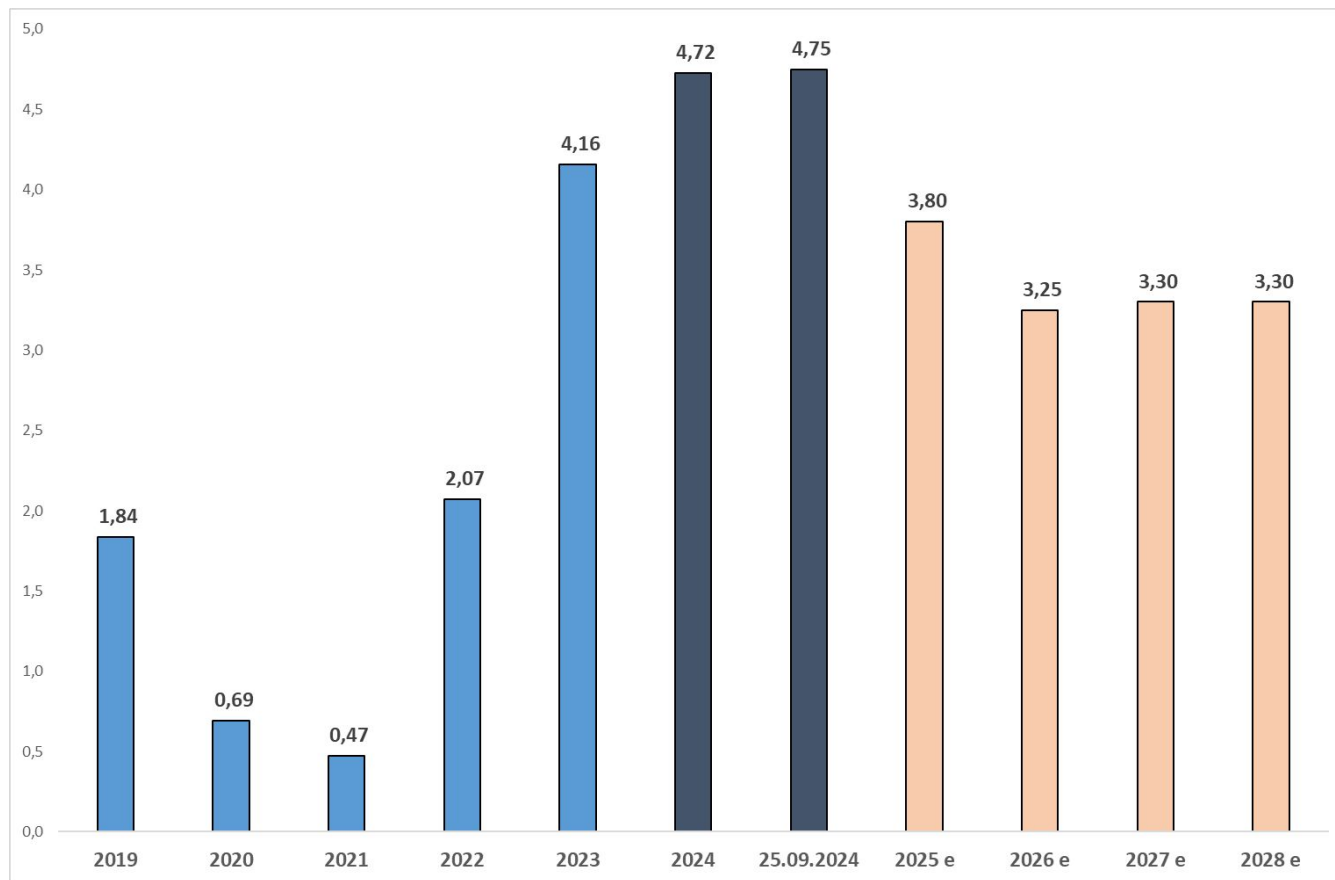
|                  | 2020    | 2021    | 2022    | 2023    |
|------------------|---------|---------|---------|---------|
| Larvik           | 105,9 % | 97,9 %  | 94,8 %  | 95,6 %  |
| Tønsberg         | 97,4 %  | 94,9 %  | 98,3 %  | 95,6 %  |
| Sandefjord       | 29,3 %  | 30,9 %  | 33,8 %  | 36,6 %  |
| Porsgrunn        | 103,9 % | 102,3 % | 101,9 % | 102,4 % |
| Skien            | 82,7 %  | 82,1 %  | 84,4 %  | 84,9 %  |
| Arendal          | 104,0 % | 104,4 % | 107,4 % | 108,5 % |
| Sarpsborg        | 76,8 %  | 72,6 %  | 73,9 %  | 78,5 %  |
| Kostragruppe 11  | 92,1 %  | 88,4 %  | 89,0 %  | 90,6 %  |
| Landet uten Oslo | 95,2 %  | 93,0 %  | 92,9 %  | 92,5 %  |



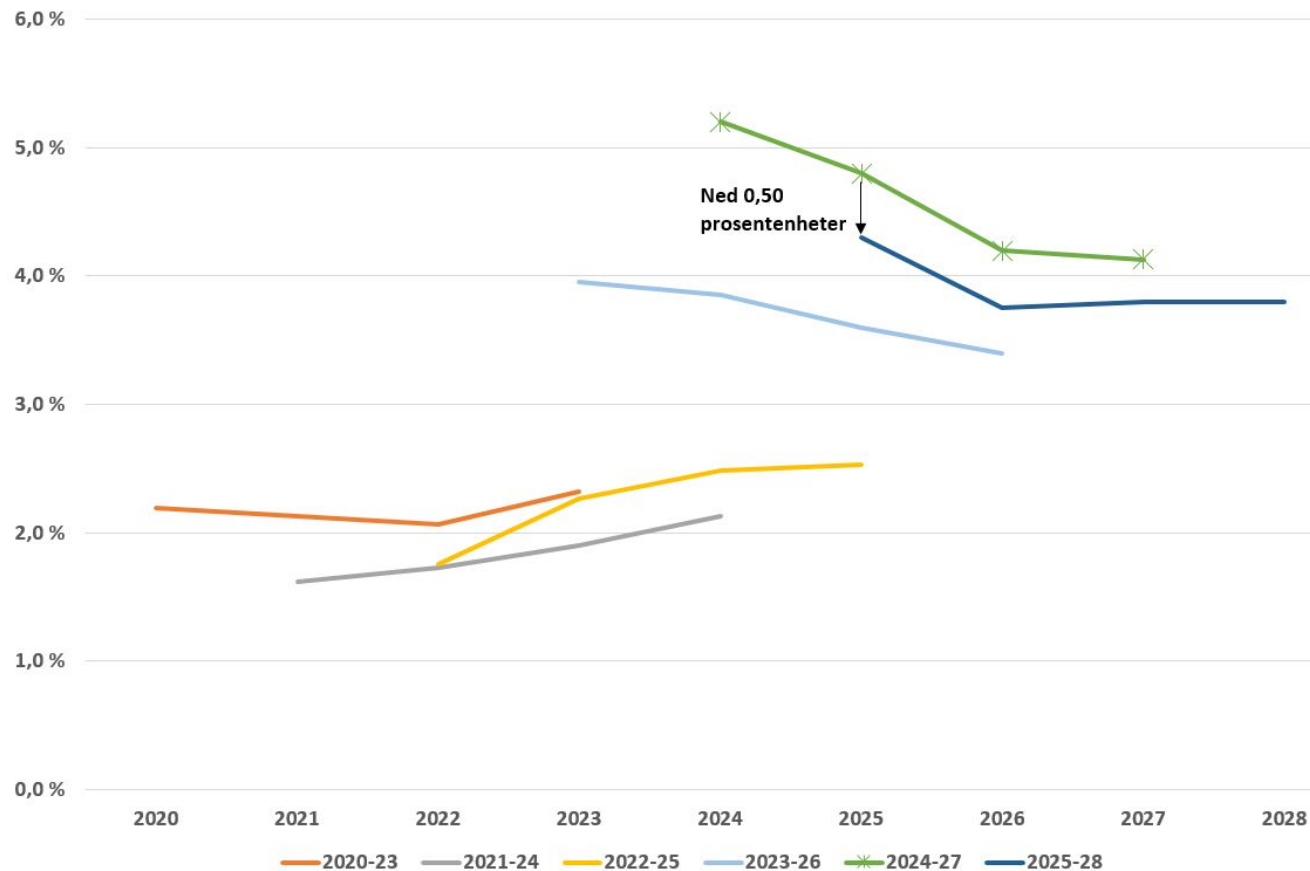
# Renta (3 mnd Nibor)



# Markedsforventninger Nibor 2025-2028



# Foreløpig rentesats økonomiplan 2025-2028



# Finanskostnader og driftsbudsjettet

- Høy lånegjeld = høye finanskostnader = mindre penger til ordinær drift

Rentesats 2025 (3 mnd nibor): 3,80 % (4,35 % for 2025 i fjor)

+ margin: 0,5 %

+ avdrag:  $1/22,9$  år = 4,4 %

**= Renter + avdrag = 8,7 %**

**= Tommelfinger regel: 9 mill kr i finanskostnader pr 100 mill kr i lånefinansierte investeringer**



# Økonomiplan 2025-2028 pr i dag

- Forslag til statsbudsjett blir lagt frem førstkommande mandag (7. oktober)
- Endringer for store kostnadsposter ikke lagt inn
  - Pensjon: budsjetter fra KLP (mottar 11. oktober)
  - Renter og avdrag: investeringsbudsjettet er fortsatt under arbeid og budsjettrenta ikke fastsatt
  - Lønnsoppgjøret ikke klart
- Kommunedirektøren har i arbeidet lagt til grunn ingen realvekst i frie inntekter (Rammesak 2025-2028)
  - Forventning (håp om) at økte lønns- og pensjonskostnader blir kompensert i statsbudsjettet
- **Fokus: finne løsninger på vedtatte innsparingstiltak og fremme nye for tiltak som er vanskelige å realisere**



# Nye tiltak for å erstatte vedtatte tiltak

**“Prioritet 1”**: KDs forslag

**“Prioritet 2”**: alternative innsparingstiltak til KDs forslag

**“Prioritet 3”**: mulige, men ikke anbefalte, alternativer til KDs forslag



# Investeringsplanen

- Utgangspunkt: maks vekst i kjernegjelden på 1 %
  - Som i fjor - burde egentlig være mye lavere
  - Egenfinansiering: kommer til å presse grensen til hva vi må ha som en buffer på den frie delen av disposisjonsfondet for å redusere renter og avdrag
    - vil negativt påvirke kommunens likviditet, må selge oss ned i i POF/realisere gevinster
- Budsjettet i dag
  - estimert at vi holder oss innenfor handlingsregelen, men vil gå saktere enn ønskelig å nå 70 % målet
    - usikkerhet: salg av barnehager, fremtidig vedtak om Torget 1 og arealeffektiviseringsprosjektet
- Prioritere og omprioritere, som på drift!



# Driftsbudsjettet pr 30. sep og 0,5 % styringsmål

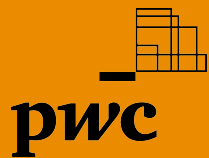
| Tall i mill kr                                          | 2025       | 2026       | 2027       | 2028       | Sum        |
|---------------------------------------------------------|------------|------------|------------|------------|------------|
| <b>Netto driftsresultat i fremskrevet økplan</b>        | <b>-10</b> | <b>-41</b> | <b>14</b>  | <b>14</b>  | <b>-21</b> |
| <i>Prognose merforbruk 2024 ekskl innsparingstiltak</i> | 12         | 12         | 12         | 12         | 47         |
| <i>Sum innsparingstiltak Pri 1 utover vedtak</i>        | -1         | -15        | -29        | -29        | -75        |
| <b>Delsum</b>                                           | <b>11</b>  | <b>-4</b>  | <b>-17</b> | <b>-17</b> | <b>-28</b> |
| <b>Justert netto driftsresultat</b>                     | <b>1</b>   | <b>-44</b> | <b>-3</b>  | <b>-38</b> | <b>-84</b> |
| Justert netto driftsresultat, %                         | 0,0 %      | 1,0 %      | 0,1 %      | 0,8 %      | 0,5 %      |



# Finansielle styringsmål

- Budsjettet blir sannsynligvis finansielt svakt med økonomisk nedsiderisiko:
  - Handlingsregel for lånegjeld: må overholde
  - Netto driftsresultat: kan nå det nye styringsmålet på 0,5 % i perioden
    - Budsjetterer ikke med avkastning på POF:
      - $3,8 \% \text{ avkastning} = 900 * 3,8 \% = 34 \text{ mill kr} = 0,8 \% \text{ av driftsinntekter}$ 
        - Implisitt budsjett hvis klarer 0,5 %:  $0,5 \% + 0,8 \% = 1,3 \%$  (vs minimum anbefalt 1,5 %)
  - Fri del disposisjonsfond > 5 % av driftsinntekter
    - Vil nok ikke overholdes, da må sette av midler til egenfinansiering av investeringer
  - Kjernegjeld < 70 % av frie inntekter: må nærme oss dette målet, usikkert om gjennomførbart grunnet bla Torget 1





Bærekraft 2030

# Forslag til nye tiltak

Budsjettseminar 2. oktober 2024



# Agenda

- 01 Omfang og tilnærming
- 02 Utfordringsbildet
- 03 Metode
- 04 Gjennomgang og forslag til tiltak



# 01

Omfang og  
tilnærming



# Om oppdraget

## Program B2030

Programorganisering og -styring,  
samt porteføljearbeid

## Vedlegg til rammesak

Tiltaks- og utredningsarbeid  
i kommunen

## Nye tiltak

## Fremtidens kommune

## Arealeffektivisering og salg av eiendom

## Barnehagesaken

## Annet

Organisering og utvikling av Bølgen  
kulturhus

Boligstiftelsen

Konkurranseutsetting av vaskeri



### Fase 1

## Innsikt



Grovanalyser og oversikt over vedtatte endringer og utredninger



Intervjuer



Arbeidsmøter

### Fase 2

## Konkretisering



Analysér



Intervjuer



Arbeidsmøter



Dokumentasjon

### Fase 3

## Nye muligheter



Arbeidsmøter



Erfaring fra andre kommuner/prosjekter



Beregne gevinster og vurdere konsekvenser



Kvalitetssikring

### Fase 4

## Anbefalinger



Tiltaksrapport

02

Utfordringsbildet



## DN mener: Her kommer de magre årene. Kommunene er først ut

- Forventningsjustering
- Digitalisering og automatisering
- Tilpasning til demografi
- Jobbe smartere



Oslos byrådsleder Eirik Løe Solberg (H) og finansbyråd Hallstein Bjørcke (V) må kutte i bauer og kanter i neste års budsjett. Situasjonen er ikke bedre i de andre byene. (Foto: Aleksander Nordahl)

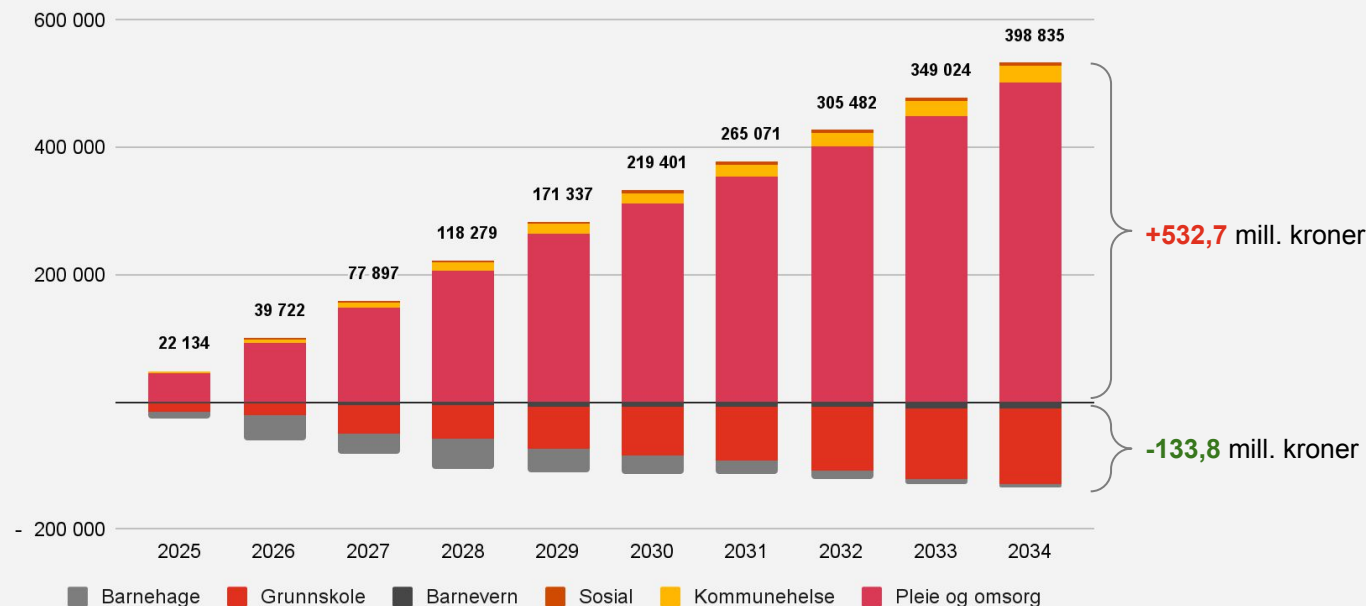
Publisert 26. september 2024, kl. 16:16

Det er dårlig stemning i de store byene om dagen. Onsdag la byrådet i Oslo kommune frem neste års budsjett. Det blir stramt, vondt og vanskelig. Det samme ventes for Bergen, der byrådet ikke kom i mål, og har utsatt fremleggelsen. Også Trondheim og Stavanger må kutte: «Ingen vil like det», sa sistnevntes kommunedirektør Per Kristian Vareide nylig.

Det er flere ting som rammer kommunene på en gang nå. Store lån blir brysomme når renten øker. Inflasjon og prisstigning gjør budsjettene strammere. Samtidig synker inntektene. De siste årenes koronatilskudd og ekstraordinære utbytter fra lokale energiselskap er borte. Og nå er eldrebølgen her. Det kan virke som om situasjonen har kommet som julekvelden på kjerringen for lokalpolitikkerne.

# Kommunens utgiftsbehov er forventet å øke med nesten 400 mill. kroner de neste ti årene

Akkumulert endring i kommunens utgiftsbehov (i tusen kroner)



Kilde: KS demografimodell. Oppdatert juli 2024.

# Hvor ligger potensialet for innsparing?



# 03

## Metode og tiltaksutforming



# Hvordan konsekvensvurderer vi tiltakene?



1

Økonomisk effekt for  
kommunen



2

Virkninger på  
samfunnet



3

Virkninger på  
organisasjonen



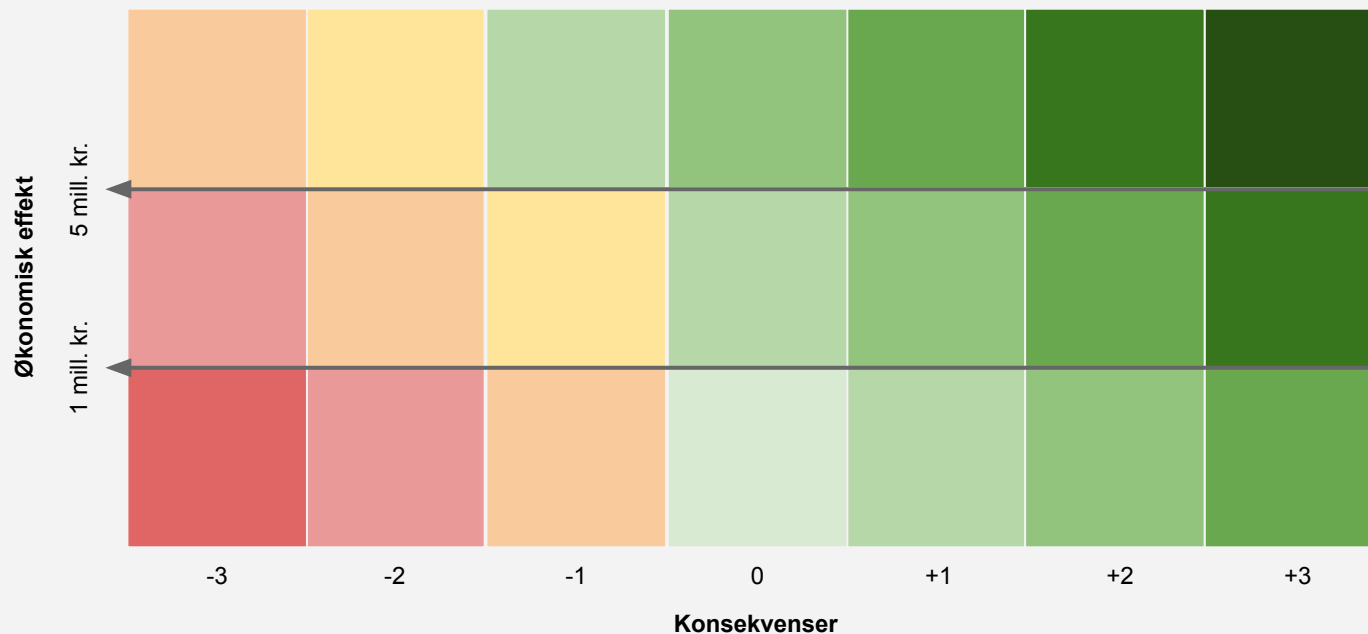
4

Virkninger på  
tjenesten

Økonomiske  
konsekvenser

Øvrige konsekvenser

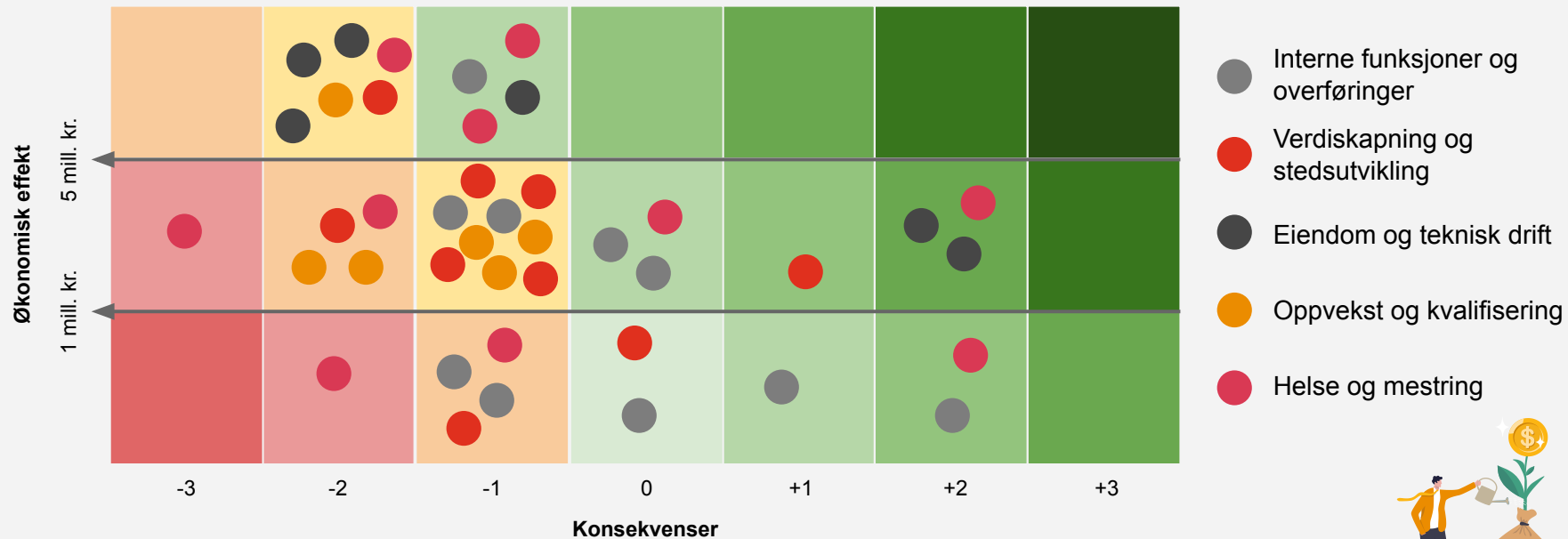
## Samlet vurdering av økonomisk effekt og konsekvenser



04

Gjennomgang og  
forslag til tiltak





Den økonomiske effekten av tiltakene





Tjenesteområde

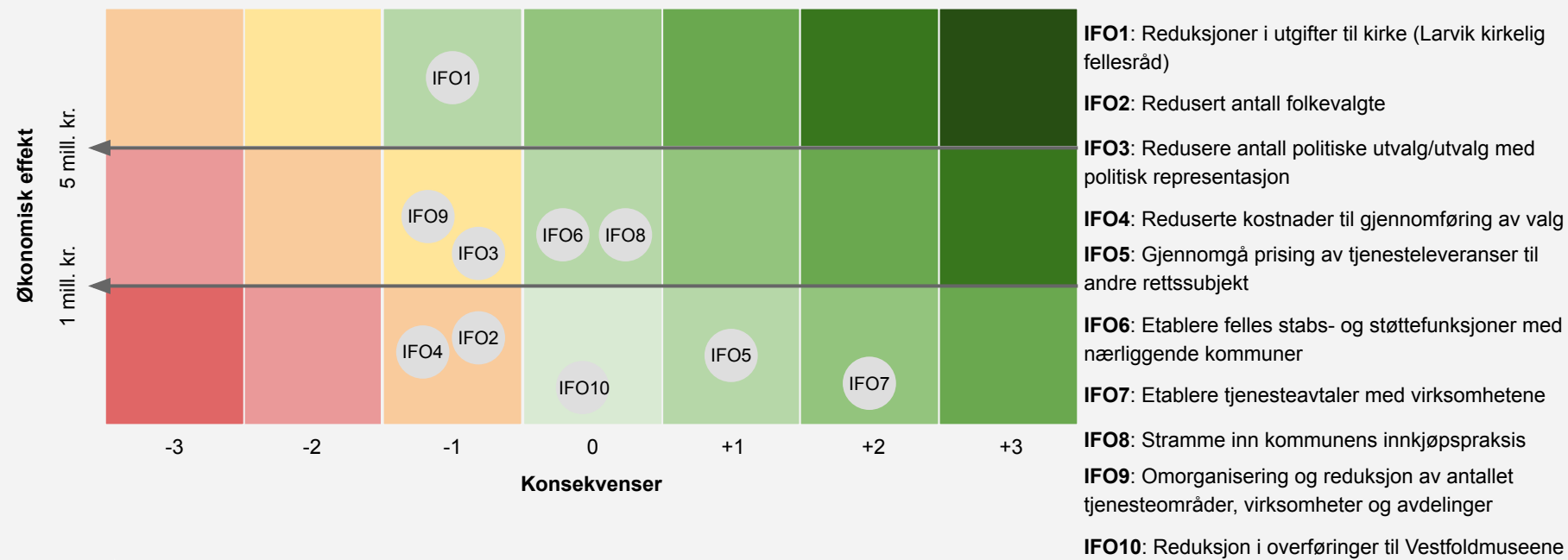
# Interne funksjoner og overføringer (IFO)

Kommunen bruker noe mer ressurser på interne funksjoner og andre områder sammenlignet med andre kommuner, og spesielt på administrasjon, Den norske kirke og muséer.

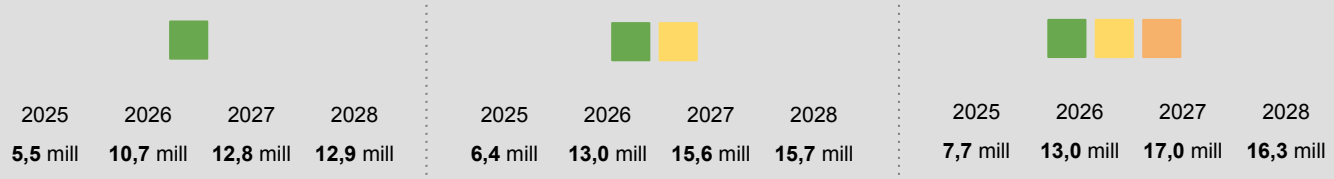


|                                                    | Larvik       | Sandefjord   | Tønsberg     | Porsgrunn    | Skien        | KOSTRA-gruppe 11 | Handlingsrom i mill. kroner |
|----------------------------------------------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|------------------|-----------------------------|
| Politisk styring                                   | 322          | 280          | 274          | 421          | 446          | 346              | -1,1                        |
| Kontroll og revisjon                               | 71           | 65           | 62           | 87           | 60           | 46               | 1,1                         |
| Administrasjon                                     | 3.483        | 3.670        | 2.071        | 3.747        | 3.903        | 3.336            | 13,2                        |
| Diverse fellesutgifter                             | -77          | 21           | 27           | 117          | 39           | 22               | -4,5                        |
| Tjenester utenfor ordinært kommunalt ansvarsområde | 45           | 58           | 128          | -46          | 188          | 108              | -2,9                        |
| Muséer                                             | 278          | 201          | 224          | 54           | 66           | 120              | 7,7                         |
| Den norske kirke                                   | 823          | 399          | 609          | 598          | 573          | 552              | 13,2                        |
| Gravplasser og krematorier                         | -38          | 211          | -32          | 1            | 0            | 71               | -5,3                        |
| <b>Totalt</b>                                      | <b>4.907</b> | <b>4.905</b> | <b>3.363</b> | <b>4.979</b> | <b>5.275</b> | <b>4.601</b>     | <b>21,4</b>                 |

Kilde: Framsikt. Basert på KOSTRA-tall (regnskap) for 2023.



Den økonomiske effekten av tiltakene





Tjenesteområde

# Verdiskapning og stedsutvikling (VS)

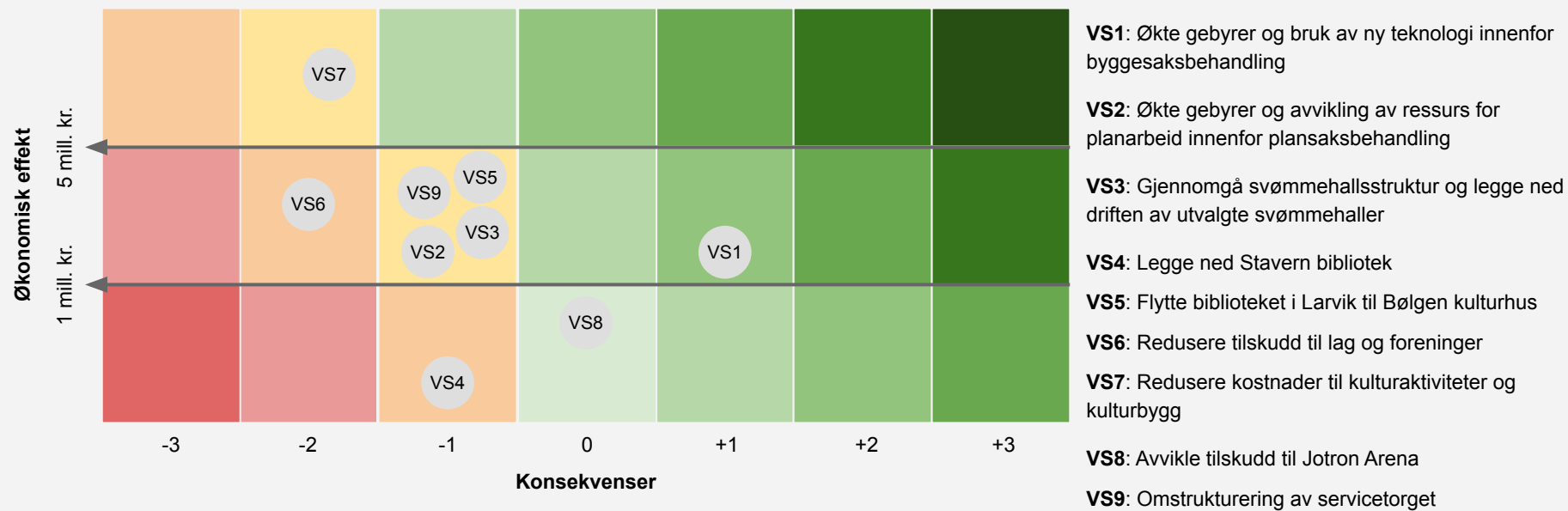
# Kommunen brukte mer ressurser på kultur enn sammenlignbare kommuner i 2023

Et stort omfang av kostnadene er ikke en del av budsjett til Verdiskapning og stedsutvikling



|                                                           | Larvik       | Sandefjord   | Tønsberg     | Porsgrunn    | Skten        | KOSTRA-gruppe 11 | Handlingsrom i mill. kroner |
|-----------------------------------------------------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|------------------|-----------------------------|
| Aktivitetstilbud barn og unge                             | 208          | 213          | 236          | 187          | 200          | 236              | -1,4                        |
| Bibliotek                                                 | 338          | 347          | 358          | 385          | 307          | 309              | 1,4                         |
| Idrett og tilskudd til andres idrettsanlegg               | 415          | 165          | 127          | 339          | -642         | 92               | 15,7                        |
| Kommunale idrettsbygg og idrettsanlegg                    | 422          | 546          | 970          | 724          | 1.279        | 741              | -15,5                       |
| Musikk- og kulturskoler                                   | 261          | 206          | 244          | 422          | 301          | 290              | -1,4                        |
| Andre kulturaktiviteter og tilskudd til andres kulturbygg | 650          | 337          | 284          | 521          | 1.092        | 510              | 6,8                         |
| Kommunale kulturbygg                                      | 454          | 278          | 247          | 458          | 139          | 363              | 4,4                         |
| Plansaksbehandling                                        | 204          | 184          | 190          | 291          | 206          | 241              | -1,8                        |
| Byggesaksbehandling og eierseksjonering                   | 133          | 21           | 144          | 142          | 91           | 95               | 1,9                         |
| Kart og oppmåling                                         | 60           | 158          | 49           | 80           | 110          | 125              | -3,2                        |
| Naturforvaltning og friluftsliv                           | 517          | 176          | 177          | 153          | 177          | 194              | 15,7                        |
| Tilrettelegging og bistand for næringslivet               | 85           | 70           | -185         | 63           | 263          | 182              | -4,7                        |
| <b>Totalt</b>                                             | <b>3.747</b> | <b>2.701</b> | <b>2.841</b> | <b>3.765</b> | <b>3.523</b> | <b>3.378</b>     | <b>17,7</b>                 |

Kilde: Framsikt. Basert på KOSTRA-tall (regnskap) for 2023.



Den økonomiske effekten av tiltakene

| 2025     | 2026     | 2027     | 2028     | 2025     | 2026      | 2027      | 2028      | 2025     | 2026      | 2027      | 2028      |
|----------|----------|----------|----------|----------|-----------|-----------|-----------|----------|-----------|-----------|-----------|
| 1,9 mill | 1,9 mill | 1,9 mill | 1,9 mill | 7,0 mill | 11,2 mill | 16,1 mill | 19,5 mill | 8,2 mill | 13,6 mill | 19,5 mill | 22,9 mill |



Tjenesteområde

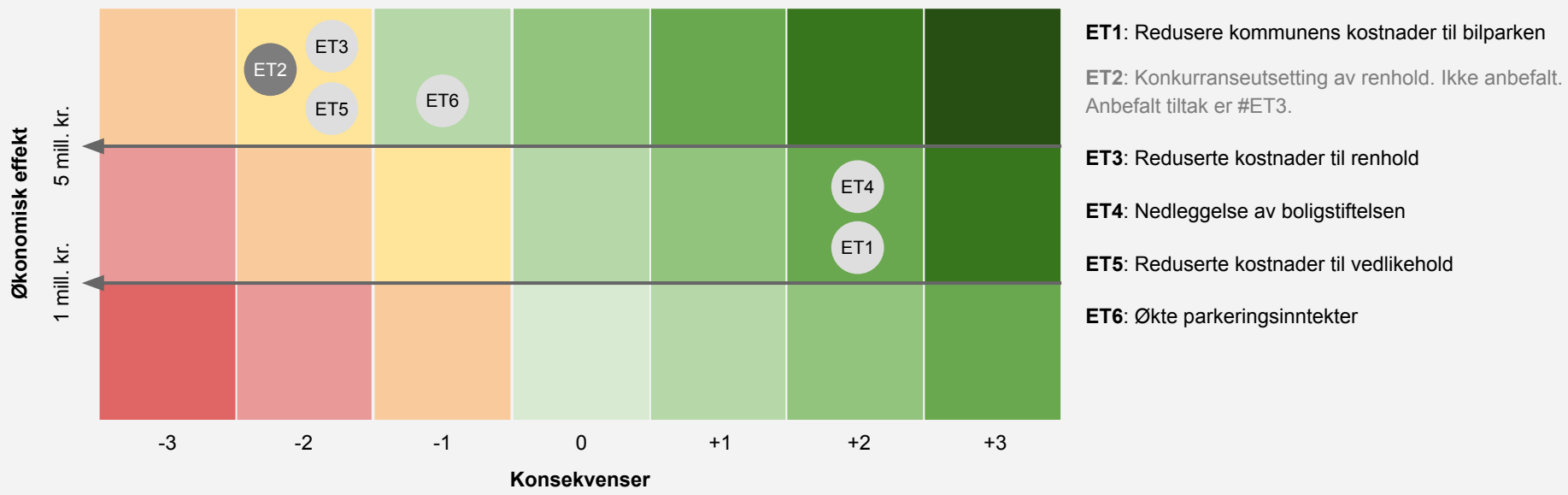
# Eiendom og teknisk drift (ET)

Kommunen brukte mindre enn sammenlignbare kommuner på Eiendom og teknisk drift (ekskl. selvkostområdene)



|                                                         | Larvik       | Sandefjord   | Tønsberg     | Porsgrunn    | Skien        | KOSTRA-gruppe 11 | Handlingsrom i mill. kroner |
|---------------------------------------------------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|------------------|-----------------------------|
| Forvaltningsutgifter i eiendomsforvaltningen            | 187          | 245          | 389          | 291          | 319          | 336              | -6,8                        |
| Administrasjonslokaler                                  | 295          | 338          | 349          | 252          | 871          | 479              | -8,4                        |
| Kommunalt disponerte boliger                            | 59           | 155          | 104          | 649          | 18           | 223              | -8,0                        |
| Bistand til etablering og opprettholdelse av egen bolig | 167          | 162          | 163          | 194          | 64           | 141              | 1,3                         |
| Samferdselsbedrifter/transportiltak                     | 0            | -341         | -327         | 967          | 48           | -284             | 13,8                        |
| Kommunale veier                                         | 1.556        | 1.117        | 1.074        | 1.945        | 1.558        | 1.425            | 6,4                         |
| Rekreasjon i tettsted                                   | 382          | 418          | 406          | 281          | 423          | 318              | 3,1                         |
| Forebygging av branner og andre ulykker                 | 15           | 98           | 134          | 86           | 70           | 113              | -4,8                        |
| Beredskap mot branner og andre ulykker                  | 919          | 679          | 776          | 1.251        | 843          | 934              | -0,7                        |
| <b>Totalt</b>                                           | <b>3.580</b> | <b>2.871</b> | <b>3.068</b> | <b>5.916</b> | <b>4.214</b> | <b>3.685</b>     | <b>-4,1</b>                 |

Kilde: Framsikt. Basert på KOSTRA-tall (regnskap) for 2023.



Den økonomiske effekten av tiltakene





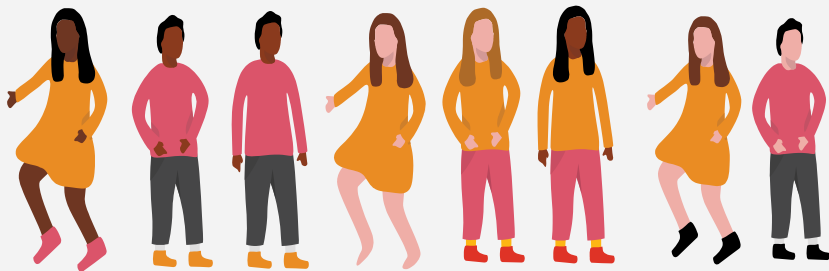
Tjenesteområde

Oppvekst og  
kvalifisering (OK)

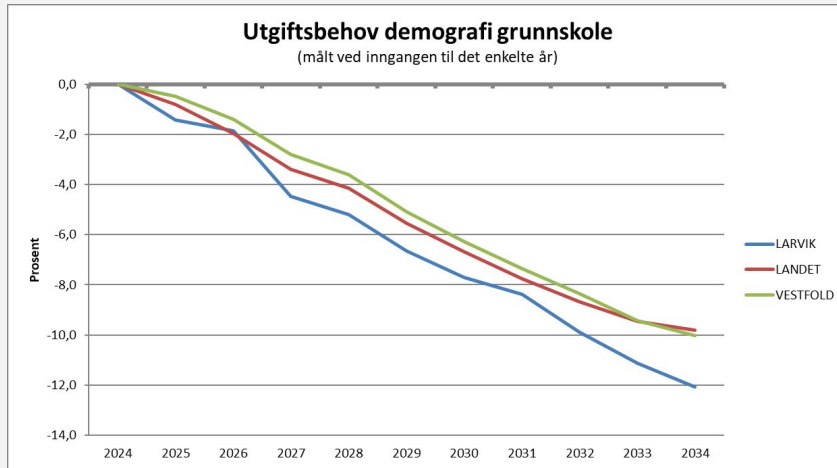
Kommunen bruker totalt sett mindre på oppvekst sammenlignet med andre kommuner, men mer på førskolelokaler, skyss og økonomisk sosialhjelp

|                                                             | Larvik        | Sandefjord    | Tønsberg      | Porsgrunn     | Skien         | KOSTRA-gruppe 11 | Handlingsrom i mill. kroner |
|-------------------------------------------------------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|------------------|-----------------------------|
| Grunnskole                                                  | 13.077        | 14.097        | 14.447        | 14.547        | 13.387        | 13.548           | -21,5                       |
| Voksenopplæring                                             | 372           | 240           | 431           | 245           | 510           | 337              | 1,6                         |
| Skolefritidstilbud                                          | 606           | 463           | 503           | 428           | 530           | 569              | 1,7                         |
| Skolelokaler                                                | 2.435         | 2.634         | 2.248         | 2.777         | 2.646         | 2.499            | -2,9                        |
| Skoleskyss                                                  | 316           | 197           | 263           | 225           | 298           | 237              | 3,6                         |
| Barneverntjenesten                                          | 953           | 751           | 885           | 1.018         | 1.053         | 1.027            | -3,6                        |
| Barnevernstiltak når barnet ikke er plassert av barnevernet | 268           | 174           | 383           | 427           | 614           | 341              | -3,5                        |
| Barnevernstiltak når barnet er plassert av barnevernet      | 1.301         | 1.121         | 1.309         | 2.246         | 915           | 1.356            | -2,6                        |
| Førskole                                                    | 8.485         | 9.045         | 8.869         | 9.297         | 9.362         | 8.919            | -19,2                       |
| Styrket tilbud til førskolebarn                             | 871           | 979           | 680           | 916           | 954           | 929              | -2,6                        |
| Førskolelokaler og skyss                                    | 925           | 473           | 755           | 407           | 359           | 630              | 13,1                        |
| Råd, veiledning og sosialt forebyggende arbeid              | 829           | 807           | 781           | 952           | 788           | 1.078            | -11,8                       |
| Økonomisk sosialhjelp                                       | 2.032         | 1.919         | 1.922         | 1.452         | 1.778         | 1.843            | 9,0                         |
| <b>Totalt</b>                                               | <b>32.470</b> | <b>32.900</b> | <b>33.476</b> | <b>34.937</b> | <b>33.194</b> | <b>33.313</b>    | <b>-38,7</b>                |

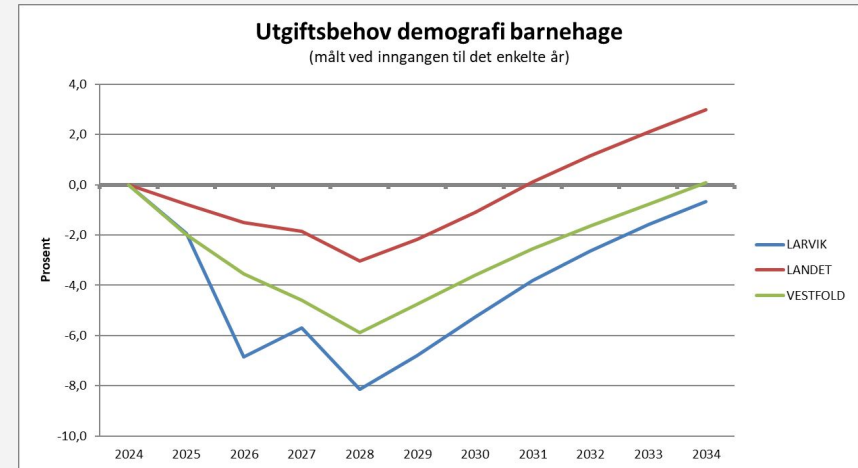
Kilde: Framsikt. Basert på KOSTRA-tall (regnskap) for 2023.



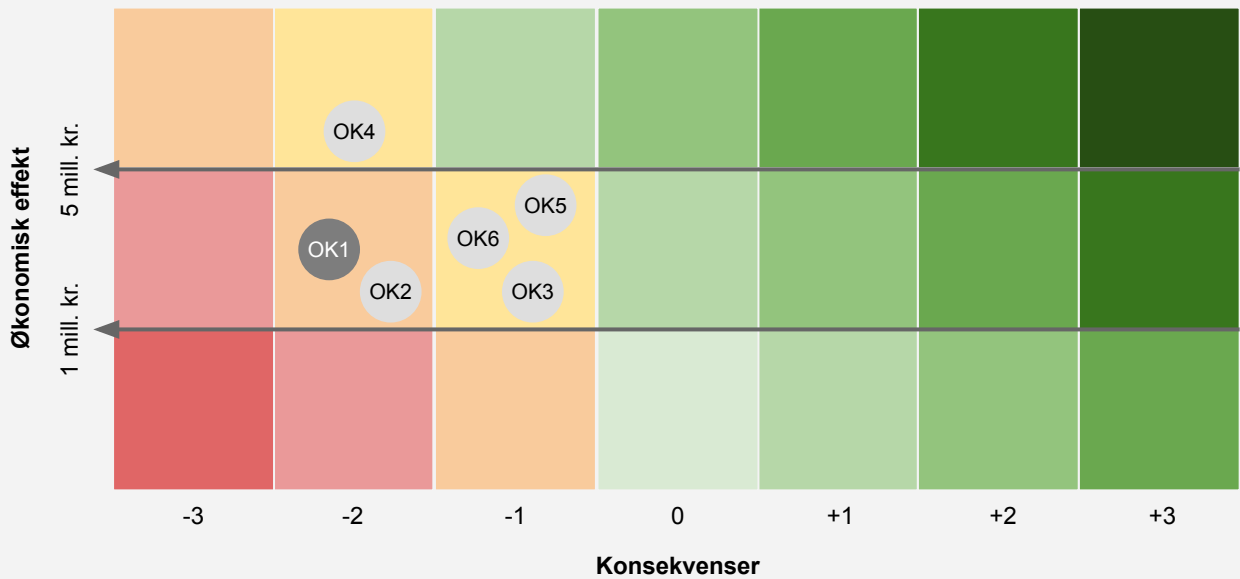
Stor nedgang i utgiftsbehovet til grunnskole gjør at man må ha fokus på å hente ut disse effektene og tilpasse ressursbruk og struktur



Kilde: KS demografimodell. Oppdatert juli 2024.



Kilde: KS demografimodell. Oppdatert juli 2024.



**OK1:** Administrativ sammenslåing av skoler. Ikke anbefalt. Anbefalt tiltak er #OK5 og OK6

**OK2:** Reduksjon i kontorteknisk personale

**OK3:** Utnyttelse av ressurser på tvers av skolene

**OK4:** Reduksjon i lærlingordningen

**OK5:** Nedleggelse av Langestrand skole

**OK6:** Nedleggelse av Hvarnes skole



### Den økonomiske effekten av tiltakene





Tjenesteområde

# Helse og mestring (HM)

Kommunen bruker totalt sett mindre på helse og mestring sammenlignet med andre kommuner, men mer på tjenester i institusjon

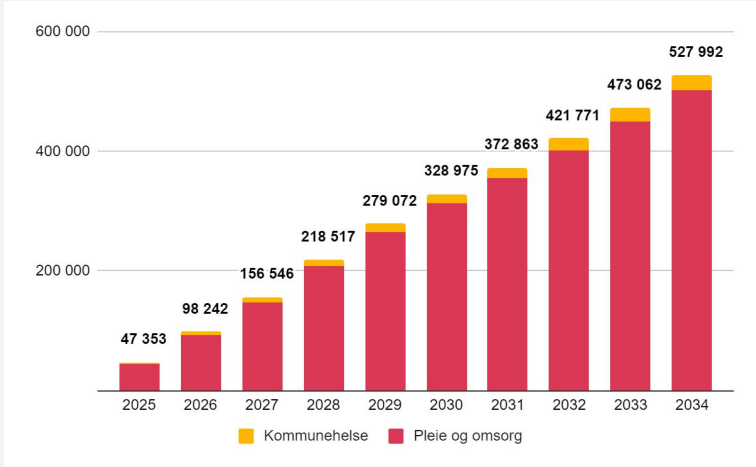


|                                                                                     | Larvik        | Sandefjord    | Tønsberg      | Porsgrunn     | Skien         | KOSTRA-gruppe 11 | Handlingsrom i mill. kroner |
|-------------------------------------------------------------------------------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|------------------|-----------------------------|
| Aktiverings- og servicetjenester overfor eldre og personer med funksjonsnedsettelse | 1.229         | 905           | 1.294         | 1.328         | 1.480         | 1.373            | -8,0                        |
| Helse- og omsorgstjenester i institusjon                                            | 10.369        | 8.541         | 9.686         | 10.012        | 9.845         | 9.316            | 58,7                        |
| Helse- og omsorgstjenester til hjemmeboende                                         | 9.956         | 14.789        | 15.712        | 14.117        | 15.005        | 14.314           | -243,0                      |
| Institusjonslokaler                                                                 | 1.345         | 1.226         | 1.052         | 1.424         | 1.197         | 1.260            | 4,7                         |
| Forebygging, helsestasjons- og skolehelsetjeneste                                   | 764           | 1.041         | 1.127         | 940           | 930           | 972              | -10,1                       |
| Annet forebyggende helsearbeid                                                      | 837           | 105           | 703           | 572           | 344           | 455              | 18,5                        |
| Diagnose, behandling, re-/habilitering                                              | 3.313         | 2.429         | 2.373         | 3.265         | 3.120         | 2.934            | 18,4                        |
| <b>Totalt</b>                                                                       | <b>27.813</b> | <b>29.036</b> | <b>31.947</b> | <b>31.658</b> | <b>31.921</b> | <b>30.624</b>    | <b>-160,8</b>               |

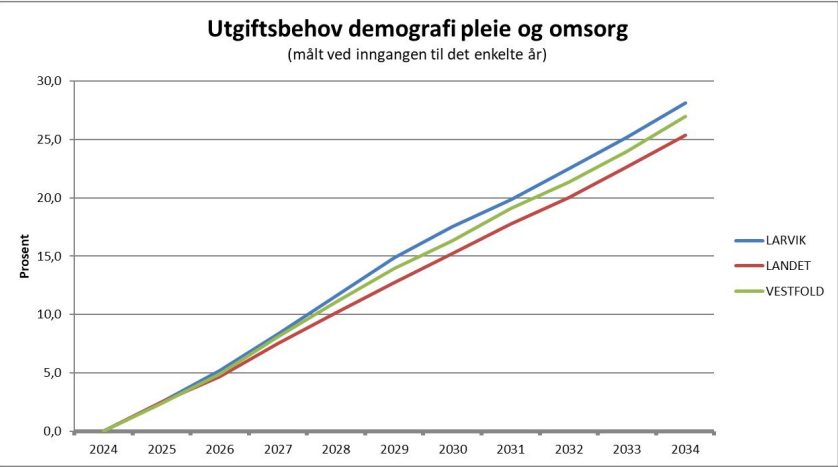
Kilde: Framsikt. Basert på KOSTRA-tall (regnskap) for 2023.

# Kraftig vekst i behovet for pleie- og omsorgstjenester gjør at man må ha fokus på å holde kostnadsveksten nede

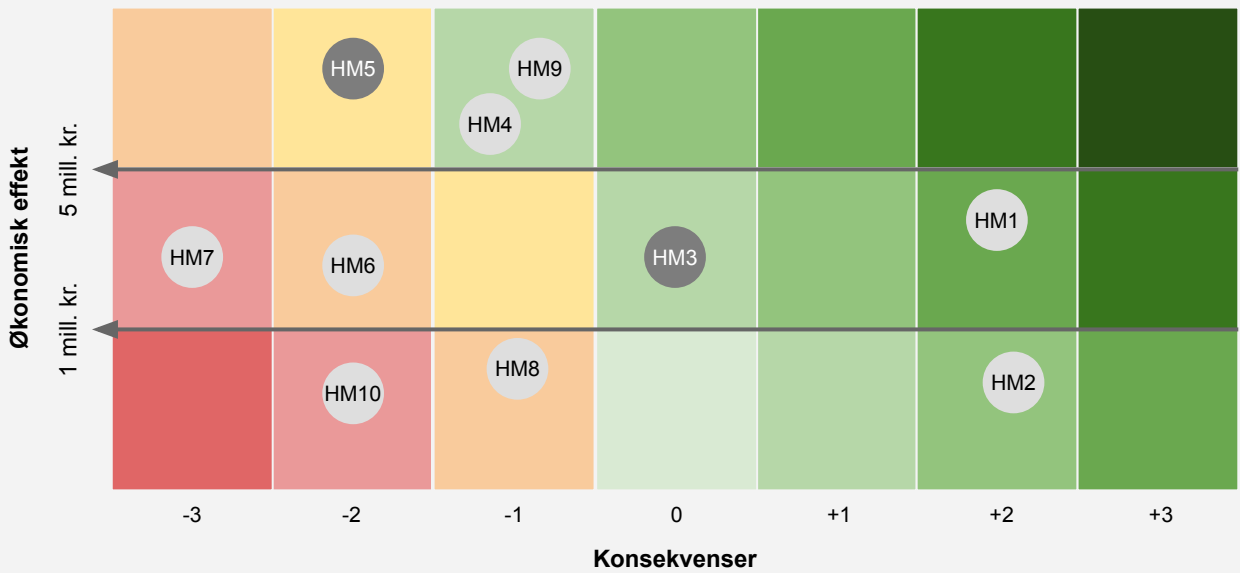
Akkumulert endring i kommunens utgiftsbehov (i tusen kroner, i 2024-kroner)



Kilde: KS demografimodell. Oppdatert juli 2024.



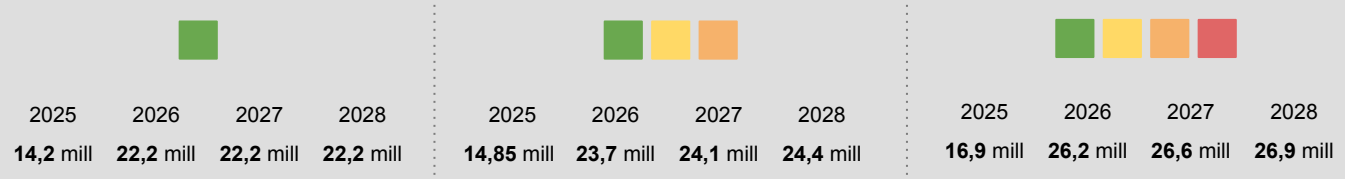
Kilde: KS demografimodell. Oppdatert juli 2024.

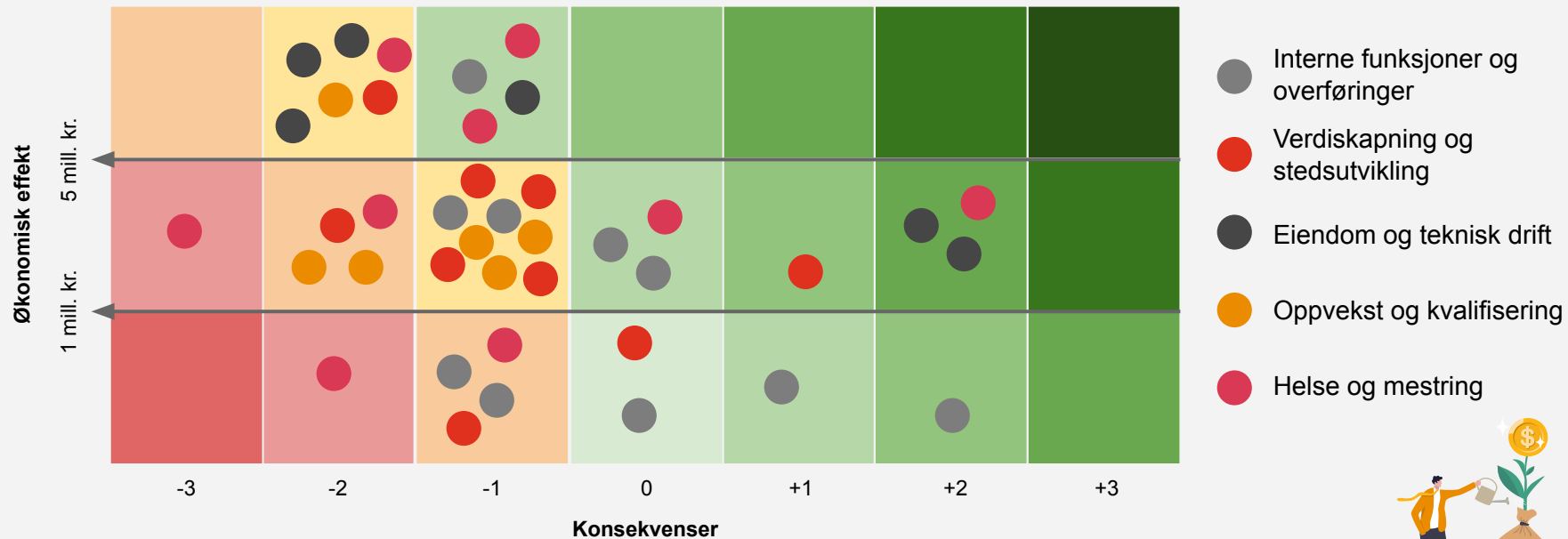


- HM1:** Optimalisere turnusplanleggingen
- HM2:** Reduksjon i matsvinn og nye bestillingsrutiner
- HM3:** Avvikle deler av “Larviksmodellen” for fastleger. Ikke anbefalt. Anbefalt tiltak er #HM4.
- HM4:** Avvikle deler av “Larviksmodellen” for fastleger og redusere basistilskuddet
- HM5:** Avvikle “Larviksmodellen” for fastleger. Ikke anbefalt. Anbefalt tiltak er #HM4.
- HM6:** Redusere omfanget av praktisk bistand
- HM7:** Nedleggelse av Huset
- HM8:** Tilpasse og innføre egenandel på transportordning til AOK
- HM9:** Avvikle helgeavtale for turnusarbeidere
- HM10:** Reduserte kostnader til mat i hverdager



Den økonomiske effekten av tiltakene





Den økonomiske effekten av tiltakene



# Agenda

17.00 Velkommen og innledning

*Innretning og profil på årets strategidokument  
v/kommunedirektør Marit Kbro*

17.15 Økonomiplanen

*Inngangen til 2025 og utfordringsbilde  
v/økonomisjef Atle Willems*

17.45 PWC presenterer tiltaksliste/rapport

*Kort pause*

18.30 Spørsmål og avklaringer - plenum

18.50 Videre prosess frem mot 30. oktober

19.00 Takk for i dag!



# Spørsmål og avklaringer - plenum



# VIKTIGE DATOER

- 7.10 - Statsbudsjettet
- 30.10 - Presentasjon  
Strategidokumentet og  
Hovedutvalg (HU)
- 5.11 - HBØ
- 19.11: Behandling i HBØ
- 20.11: Behandling i HU
- 27.11: Behandling i FSK
- 11.12: Behandling i KST



# Kilder/nyttige lenker

[Kunnskapsgrunnlag og analyser](#)

[Ståstedsanalyse 2023](#)

[Demografianalyse 2023](#)



**Vi skal skape gode dager i Larvik -  
for oss som bor, jobber og lever i  
Larvik i dag, og i årene som  
kommer.**

**Takk for i dag!**

